

ZDOKONALOVÁNÍ BRANNÉHO SYSTÉMU ČSSR

V článku chci ukázat a vysvětlit hlavní a určující principy (zásady a faktory), které mají rozhodující vliv na komplexní rozvoj branného systému a které musíme respektovat při jeho dalším zdokonalování. Formuluji zde základní teoretická východiska a principy, podle kterých by se měl branný systém budovat a dále rozvíjet.

Pro další zdokonalování branného systému jsou určující především tyto zásady a faktory:

1. Vedoucí úloha KSČ
2. Internacionální charakter obrany
3. Charakter současného ozbrojeného zápasu
4. Přednosti socialistického státu a úloha jeho ekonomiky při zabezpečování obrany
5. Možnosti zabezpečování obrany ČSSR
6. Podmínky efektivnosti branného systému ČSSR
7. Centralizace řízení obrany

Tyto principy (zásady) jsou obecně formulovány tak, aby měly dlouhodobější platnost i v podmínkách institucionálních a funkčních změn v branném systému ČSSR.

Při formulování těchto obecných zásad se vycházelo z leninských principů obrany socialistického státu, z analýzy současného stavu rozvoje vojenství a navazují na kladné zkušenosti dosavadního vývoje zdokonalování obrany ČSSR.

Charakteristické rysy soudobé války, způsoby jejího vedení a geografická poloha ČSSR (je na hranici s imperialistickými státy) vyžadují maximální soustředění a efektivní využití všech morálně politických, ekonomických, vědecko-

technických a vojenských možností státu v zájmu úspěšného vedení ozbrojeného zápasu. Rychlou přeměnu státu v jednotný, akceschopný celek můžeme zabezpečit jedině pod vedením KSČ, která je vedoucí a integrující silou mírové výstavby socialistického státu a i jeho obrany v míru i za branné pohotovosti.

1. Vedoucí úloha KSČ

Vedoucí úloha Komunistické strany Československa je základním a určujícím principem dalšího zdokonalování branného systému ČSSR. Jedině KSČ jako vedoucí politická síla ČSSR je předurčena a schopna řídit a integrovat celospolečenské úsilí k obraně země na principech marx-leninského světového názoru, určovat základní koncepční linii a střežit její realizaci. Přitom vychází ze zásady neoddělitelnosti zdokonalování obrany od rozvoje socialistické společnosti. Pro realizaci své branné politiky vytváří strana ve všech oblastech státní a společenské činnosti nezbytné předpoklady a podmínky, aniž přitom snižuje odpovědnost a pravomoc státních orgánů. Svůj vliv uplatňuje především v rozhodujících oblastech určující základní kvality branného systému státu.

Jde zejména o:

- formování a zpřesňování zahraniční politiky státu s cílem zabezpečit jeho obranu, zejména upevňovat spojenecké svazky se Sovětským svazem a ostatními členskými státy Varšavské smlouvy;
- trvalé zvyšování přínosu k upevňování obrany Varšavské koalice v souladu se zájmy našeho státu a internacionálních závazků;
- formulování zásad a koncepce obrany státu v souladu s rozvojem socialistické společnosti, mezinárodních vztahů a vojenství;
- zabezpečení rozvoje a zdokonalování branného systému, zejména výstavby ozbrojených sil, jejich odborné přípravy, výchovy a materiálního zabezpečení;
- formulování a realizování zásad práce s kádry;
- ideově politické ztvárňování socialistického uvědomění všeho obyvatelstva a jeho aktivního přístupu a připravenosti k plnění úkolů obrany země;
- komplexní ochrany obyvatelstva a zabezpečení chodu národního hospodářství za branné pohotovosti státu;
- soustavné rozvíjení poznávací činnosti v oblasti obrany využíváním vědeckovýzkumné a vědeckoinformační základny státu;
- branné přípravě obyvatelstva a prosazování zájmů a potřeb obrany ve všech odvětvích národního hospodářství a při určování výdajů na obranu;
- prosazování a dodržování příslušných právních norem a finanční politiky.

Stranické vedení v uvedených oblastech bude uplatňovat především ústřední výbor KSČ a jeho orgány. V souladu s celkovou linií strany, budou se stranické orgány nižších stupňů rovněž podílet v rozsahu své působnosti na jejím uplatňování a to prostřednictvím svých orgánů, organizací a prostřednictvím komunistů pracujících ve státních a společenských institucích.

Za branné pohotovosti státu se bude výrazněji a direktivněji uplatňovat vedení a řízení státních orgánů i společenských organizací KSČ jako jediného integrujícího politického faktoru úspěšné obrany státu, při respektování stanovené odpovědnosti jednotlivých státních orgánů a institucí.

2. Internacionální charakter obrany

V soudobých podmínkách nemá, kromě hlavních velmocí, žádný stát možnost zdokonalovat svůj branný systém komplexně jen svými silami a prostředky. Proto zejména malé a střední státy hledají řešení svých vojenských, politických i hospodářských problémů v rámci koalice států, v souladu se svými třídními, státně politickými a geopolitickými zájmy.

Socialistický charakter státního zřízení ČSSR a její politické cíle v třídně rozděleném světě jednoznačně předurčují příslušnost našeho státu ke společenství socialistických států. Praktickým politickým, ekonomickým i vojenským výrazem toho je skutečnost, že je ČSSR pevně spjata s členskými státy Varšavské smlouvy, zejména základními třídně politickými cíli, které v souladu s požadavky soudobého vojenství určují, že branný systém ČSSR může plnit svou funkci jen v rámci těchto politických svazků.

Internacionální charakter obrany současně zakotvuje zásadu internacionální povinnosti socialistických zemí při zabezpečování spolehlivé obrany. Tato zásada se uplatňuje v těsné součinnosti a vzájemné spolupráci ve všech oblastech obrany členských států Varšavské smlouvy.

Teprve tento koaliční rámec je reálnou bezpečností ČSSR a umožňuje zdokonalovat její branný systém komplexně tak, aby odpovídal všem soudobým požadavkům rozvoje vojenství.

Branný systém ČSSR je organickým prvkem obrany členských států Varšavské smlouvy, v jejímž rámci má určeny internacionální povinnosti a na druhé straně koalice svými prostředky vyplňuje ty jeho mezery, které není schopen sám svými silami a prostředky pokrýt a komplexně zabezpečit. Z toho vyplývá závěr, že jak struktura, tak i funkce branného systému ČSSR svým významem i vazbami přesahuje rámec státní hranice a plně nabývá koaličního charakteru.

Tento fakt si bezpodmínečně vynucuje při zdokonalování obrany širší, internacionální hlediska. Spojenectví s členskými státy Varšavské smlouvy je rozhodující zárukou státní a národní existence a bezpečnosti ČSSR. Pilířem obrany koalice Varšavské smlouvy je Sovětský svaz, který disponuje mohutným vojenským, ekonomickým a vědeckým potenciálem.

Při zdokonalování obrany ČSSR je nezbytné využívat a uplatňovat poznatky a zkušenosti z budování a zdokonalování obrany členských států Varšavské smlouvy, především Sovětského svazu. Přitom současně respektujeme specifické podmínky ČSSR vyplývající především z lidských, ekonomických, technických a vědeckých možností státu, vojenskogeografických podmínek a z některých zvláštností historického vývoje našich národů.

3. Vliv charakteru současného ozbrojeného zápasu

Charakter možného ozbrojeného zápasu se plně odráží ve vojenské doktríně, která je základním východiskem pro zdokonalování branného systému ČSSR.

Ze základních vojenskodoktrinálních principů vyplývá především:

— možná varianta zahájení a vedení ozbrojeného zápasu, kde nejnáročnější a nejsložitější bude varianta nenadálého jaderného napadení;

— poměr sil v rámci koalice států;

— rozdílnost úkolů a podmínek funkce polních vojsk a teritoriálních sil a prostředků si vynucují jejich strukturální oddělení při dodržování jednotné koncepce obrany země a komplexního systému jejího řízení;

— minimální změny a rozdíly ve struktuře, metodách i prostředcích řízení branného systému v míru i za branné pohotovosti;

— vysoká zranitelnost území ČSSR si vynucuje potřebu zabezpečovat ozbrojené síly v rámci koalice;

— řízení branného systému ČSSR vyžaduje, aby jeho systém řízení respektoval požadavky a hlavní kritéria nepřetržitost, odolnost a operativnost;

— jednotné a centralizované řízení všech rozhodujících otázek obrany země;

— stanovení a přesné vymezení již v míru odpovědnosti, vzájemnou dělbu práce a součinnostní vztahy mezi polními vojsky a teritoriálními orgány.

Branný systém ČSSR musí zabezpečovat spolehlivou obranu země i v nejsložitější variantě zahájení ozbrojeného zápasu — variantě nenadálého jaderného napadení nepřitelem.

Z geografické polohy ČSSR a strategické koncepce nepřítel vyplývá však i požadavek nepodceňovat reálné možnosti a důsledky v případě ozbrojeného zápasu vedeného konvenčními zbraněmi.

Možnosti soudobých zbraní a techniky ovlivňující dynamiku a tempo ozbrojeného zápasu, stírají rozdíly mezi frontou a zázemím. Současně se zkracují časové možnosti přechodu státu k obraně a jeho přechodu z mírových podmínek na válečné.

Charakter současného ozbrojeného zápasu ve variantě nenadálého ozbrojeného napadení nepřitelem vyvolává zásadní změny nejen ve způsobu jejího vedení na frontě, ale současně přináší sebou i kvalitativní převrat co do významu a úlohy zázemí státu. Činnost na teritoriu se stává za branné pohotovosti významným faktorem, neboť na efektivní činnosti všech oblastí branného systému bude přímo závislá nejen bojeschopnost polních vojsk, ale i ochrana obyvatelstva, ekonomika státu atd.

4. Přednosti socialistického státu a úloha jeho ekonomiky při zabezpečování obrany

Na rozdíl od kapitalistických států vytváří politický systém socialistického státu předpoklady pro výrazné ztotožnění zájmů všech sociálních skupin i jednotlivců s celospolečenskými zájmy. Socialistický charakter státu vytváří současně i předpoklady pro využití iniciativy lidových mas a pro stanovení kvalitativně vyšší jejich úlohy v branném systému. Tím se vytvářejí podmínky pro zvýšení pevnosti a odolnosti obrany státu a jeho zázemí. Tento objektivní předpoklad je realizován konkrétní cílevědomou politickou, ideově výchovnou a organizační prací v systému branné výchovy obyvatelstva.

Příprava k obraně socialistického státu je jedním z hlavních úkolů společnosti v době míru. Za branné pohotovosti státu je obrana země hlavním a rozhodujícím úkolem celé společnosti.

Základním pozitivním faktorem společenského rozvoje socialistického státu je skutečnost, že vychází ze socialistického sociálně ekonomického základu společnosti a socialistického sociálně politického charakteru státního zřízení.

Rozhodujícím a limitujícím činitelem při zdokonalování branného systému ČSSR je ekonomika státu, neboť vytváří nezbytné materiální a technické předpoklady pro zabezpečení obrany. Proto je objektivně nezbytné plně využít socialistického charakteru národního hospodářství a jeho plánovitého rozvoje k vytvoření takového ekonomického potenciálu, který bude schopen zabezpečit úkoly obrany státu.

Socialistický charakter státu musí v maximální míře využívat výsledky vědeckotechnické revoluce.

Principiální jednotu cílů členských států Varšavské smlouvy, která vychází ze společného marx-leninského světového názoru a z něho plynoucích pozitivních cílů společenského rozvoje, je základním pozitivním faktorem, na rozdíl od negativních cílů a rozporných zájmů kapitalistické koalice.

5. Možnosti ČSSR při zabezpečování obrany

Zabezpečit objektivní požadavky obrany země v soudobých podmínkách je omezeno možnostmi státu. Rozpor mezi reálnými možnostmi státu a objektivními požadavky obrany země byl i bude průvodním jevem při zdokonalování branného systému ČSSR.

Ekonomické možnosti dané stupněm rozvoje národního hospodářství, surovinovou základnou a možná zranitelnost ekonomiky omezují schopnost ČSSR samostatně, bez spolupráce s ostatními členskými státy Varšavské smlouvy, zabezpečit komplexní obranu státu. Proto je nezbytná vojenskopolitická a ekonomická integrace v rámci koalice.

Geopolitické podmínky, zejména bezprostřední sousedství ČSSR s NSR, kde jsou soustředěny a rozmístěny hlavní síly Severoatlantického paktu, mají společně s demografickými podmínkami přímý vliv na výstavbu ozbrojených sil a jejich mobilizaci, opatření k zajištění chodu národního hospodářství, možnost zabezpečení přežití obyvatelstva, na řešení otázek dopravy, spojení a všestranného materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení potřeb obrany.

6. Podmínky efektivity branného systému ČSSR

Pro fungování branného systému je určující jeho válečná funkce. Od této funkce odvozujeme odlišnosti jeho mírové činnosti.

Obrana socialistického státu je jedním ze základních celospolečenských úkolů, na němž se v diferencované míře podílejí v jednotě všechny prvky společenského systému.

Nutnost integrace oblastí branného systému státu je složitou syntézou všech morálně politických, vojenských, bezpečnostních, ekonomických, technických, vědeckých, kulturních a dalších sil státu.

Komplexnost rozvoje a zdokonalování branného systému dosahujeme vědecky zdůvodněnou proporcionality jeho jednotlivých oblastí v souladu s celkovými cíli.

Branný systém musí být kompaktní. Slabá místa branného systému budou předmětem pozornosti nepřítel, který bude proti nim zaměřovat své úsilí. Ze strategického hlediska efektivnost a kompaktnost obrany ČSSR je zabezpečována v rámci členských států Varšavské smlouvy. Branný systém musí být také schopen operativně reagovat na různé situace, ovlivňující obranyschopnost státu. Tomu musí odpovídat úroveň a připravenost řídicích orgánů.

Úroveň poznání vlivů vědeckotechnické revoluce je jedním ze základních předpokladů efektivního zdokonalování a fungování branného systému ČSSR.

Vzhledem k funkci branného systému vyplývá, že jeho vědeckým základem by se měla v diferencované míře stát v podstatě celá vědecká základna státu.

Vědecký potenciál státu se stává čím dále tím významnějším prvkem válečného potenciálu. Je proto nezbytné, abychom do celkového procesu zkoumání zákonů společenského rozvoje v nezbytné míře zahrnuli i zkoumání zákonitostí obrany země. Proto je neoddelitelnou součástí branného systému státu i jeho odpovídající vědecká základna.

Vědecký potenciál státu nám pomáhá objektivně odhalovat zákonitosti a další perspektivy rozvoje vojenství, zvláštnosti vedení ozbrojeného zápasu a současně nám pomáhá objektivně zdůvodňovat principy (zásady) a směry dalšího zdokonalování branného systému socialistického státu. V souladu s tímto úkolem je třeba zvyšovat úroveň vědeckých institucí a zejména vědeckých kádřů.

Zdokonalování branného systému ČSSR, jeho zkvalitnění a pozvednutí na vyšší úroveň je objektivní zákonitostí rozvoje vojenství. Zdokonalování branného systému je nepřetržitý proces.

7. Centralizace řízení obrany

Charakter možného ozbrojeného zápasu bezpodmínečně vyžaduje centralizované řízení obrany. Při řízení obrany státu v míru i za branné pohotovosti musí být zabezpečena vyváženost a nepřetržitá součinnost mezi všemi oblastmi branného systému ČSSR.

Při centrálním řízení obrany je nutné posílit operativnost kolektivního rozhodování při současném konkrétním vymezení osobní odpovědnosti každého funkcionáře.

Všechny politické, státní, hospodářské a společenské orgány musí mít jednoznačně určeny své místo, úkoly a kompetenci v přípravách obrany a při řízení obrany státu za branné pohotovosti.

Ve federálním státoprávním uspořádání je zabezpečena zásada centrálního řízení obrany ČSSR tím, že obranu řídí ve výlučné působnosti federální orgány. Rady obrany jako orgány federace, jsou nosným systémem v řízení příprav obrany v době míru i při řízení obrany státu za branné pohotovosti. Centrálně sjednocují úsilí všech oblastí branného systému. Rozhodující úlohu má Rada obrany státu, která rozhoduje o všech základních opatřeních obrany.

K centralizovanému řízení obrany se již v míru vytvářejí nezbytné podmínky. Zpracovávají se například plány činnosti a ostatní potřebné dokumenty, které komplexně ujednocují hlavní opatření k obraně státu. Předurčení funkcionářů a orgánů se připravují k plnění jejich úkolů za branné pohotovosti. K zabezpečení odolnosti řízení se již v míru plánovitě připravují válečná pracoviště řídicích orgánů a vybavují se technickými prostředky.

Centralizované řízení obrany ČSSR vychází z požadavků zabezpečení jeho fungování zejména za branné pohotovosti státu. Vychází principiálně z toho, že v této době je obrana země hlavním a rozhodujícím úkolem celé společnosti.

Centralizované řízení obrany státu musí efektivně využívat možnosti socialistického společenského zřízení země komplexně ve všech oblastech (faktorech), které vytvářejí vojenskou sílu státu v oblasti vojenského, ekonomického, vědeckého, vědeckotechnického a morálně politického potenciálu.

Systém řízení příprav k obraně v míru musí vytvářet předpoklady pro rychlý a plynulý přechod orgánů a organizací z mírových podmínek na činnost za branné pohotovosti státu, bez podstatných kádrových a strukturálních změn.

Závěr

Obecné principy (zásady) branného systému ČSSR respektují vývoj třídně antagonistických rozporů mezi socialistickou a kapitalistickou soustavou, soudobý rozvoj vojenství a současný vývoj budování obrany v socialistických zemích, především v Sovětském svazu a dále rozpracovávají úkoly stanovené XIV. sjezdem KSČ v oblasti obrany.

Branný systém ČSSR tvoří nedílnou součást naší socialistické země. V důsledku toho podléhá však zákonitostem určujícím její rozvoj. Z těchto hledisek musí být také trvale zkoumán a v souladu s vývojem mezinárodní situace a rozvojem vojenství nepřetržitě a komplexně zdokonalován.

V článku jsem definoval obecné principy branného systému socialistického státu, které tvoří organický a jednotný celek. Při dalším zdokonalování branného systému ČSSR musíme základní opatření komplexně a proporcionálně uplatňovat ve všech jeho oblastech (politické, vojenské, bezpečnostní, ekonomické atd.).

Zásady branného systému ČSSR vycházejí principiálně z toho předpokladu, že branný systém je nástrojem politické moci socialistického státu. Proto se v něm musí objektivně promítat pohyb sociálně politických změn dané společnosti.

Předpokladem pro určení místa, charakteru a funkce branného systému je také nezbytné respektování skutečnosti, že jeho existence je podmiňována celkovou mezinárodně politickou situací a charakterem vedení ozbrojeného zápasu. To se plně odráží i ve kvalitativní změně způsobu vedení ozbrojeného zápasu na frontách, ale odráží se to i ve významu a úloze zázemí státu, kde objektivně dochází ke stírání rozdílů mezi frontou a zázemím. Činnost na teritoriu se stává za branné pohotovosti novým a složitým faktorem. Na akceschopnosti a efektivnosti branného systému je závislá nejen bojeschopnost a způsobilost polních vojsk, ale i ochrana a obrana státu jako celku. Má-li být tedy branný systém socialistického státu účinný, musíme jej zdokonalovat se zřetelem k charakteru soudobého ozbrojeného zápasu.

Další jeho typickou vlastností, kterou ovlivňuje dynamický rozvoj ve vojenství, je požadavek, aby byl branný systém teoreticky rozvíjen s potřebnou perspektivou v souladu s úrovní vědeckého poznání, schopný pružně reagovat na změny. Zdokonalování branného systému ČSSR chápeme jako nepřetržitý proces.

Abý branný systém ČSSR působil jako ucelená soustava, je nezbytné, aby v něm byly respektovány a uplatňovány v nedílné a organické jednotě uvedené obecné principy v souladu s konkrétními vnitřními podmínkami státu a zejména s mezinárodní situací.

Vzhledem k tomu, že ČSSR zaujímá důležitou geografickou polohu v Evropě a tvoří součást nejzápadnější hranice socialistického tábora, zvláště v současné době vyniká nutnost důsledného uplatňování internacionálního principu v otázkách obrany ČSSR, zejména v těsném spojení se Sovětským svazem, který je rozhodující zárukou naší bezpečnosti.